

Poděťadevadesátý

Je to naprosto neuvěřitelné, ale dnes se koná už devěťadevadesátý překladatelský večer u Bubeníčků. Deset let desetkrát za rok se scházejí lidé, aby vzdali hold světové literatuře a jejím překladům. Pod pevnou, ale hebkou rukou principálky Hany Kofránkové vznikl projekt, který mne stále naplňuje radostí. Navíc kromě příjemných večerů dal vzniknout i novým periodikům: *Plav Revue* a měsíčníku *Plav*. První z nich držíte v ruce, druhý si můžete koupit o přestávce. A udělejte to! Dnešní večer je totiž věnován právě měsíčníku *Plav* – a především překladům a práci členů jeho redakční rady. Doufám, že se Vám bude líbit.

Josef Šlerka

Lev Nikolajevič Tolstoj: Vojna a mír

I.

„Eh bien, mon prince. Gènes et Lucques ne sont plus que des apanages, des panství, de la famille Buonaparte. Non, je vous prévient, que si vous ne me dites pas, que nous avons la guerre, si vous vous permettez encore de pallier toutes les infamies, toutes les atrocités de cet Antichrist (ma parole, j'y crois) – je ne vous connais plus, vous n'êtes plus mon ami, vous n'êtes plus, můj věrný otroku, comme vous dites. Tak buďte zdrav, buďte zdrav. Je vois que je vous fais peur, posadte se a vyprávějte.“

Takto vítala v červenci 1805 proslulá dvorní dáma a vůbec jedna z nejbližších carevny Marie Fjodorovny Anna Pavlovna Schererová důležitého a úřadem obtěžkaného knížete Vasilije, který na její večer dorazil jako první. Anna Pavlovna už několik dní kašlala, měla chřipku, jak sama říkala (a chřipka bylo tehdy slovo zcela nové, slovo, jehož užívali opravdu nemnozí). V pozvánkách, které již ráno rozvezl posel, se pro všechny bez rozdílu psalo:

„Si vous n'avez rien de mieux à faire, M. le comte (nebo mon prince), et si la perspective de passer la soirée chez une pauvre malade ne vous effraye pas trop, je serai charmée de vous voir chez moi entre 7 et 10 heures. Annette Scherer“.

„Dieu, quelle virulente sortie,“ odpověděl právě vcházející kníže, aniž by se takovýmto setkáním dal vyvést z míry: Na sobě měl dvorskou vyšivanou uniformu, na nohou punčochy, boty, na prsou hvězdy, v ploché tváři přívětivý výraz.

Mluvil vybranou francouzštinou, již nejen hovořili, ale v níž i přemýšleli naši dědové, a s oněmi tichými, protektorskými intonacemi, jež jsou vlastní významným lidem, kteří zestárlí u dvora a ve velkém světě. Přistoupil k Anně Pavlovně, políbil jí ruku, pak jí nastavil svou navoněnou, zářící pleš a poklidně usedl na pohovku.

„Avant tout dites moi, comment vous allez, chère amie? Uklid-
něte mě,“ řekl naprosto nezměněným hlasem a tónem, jímž za
zdvořilostí a přátelskou účastí prosvítala lhostejnost a dokonce
lehký výsměch.

„Jak může být člověk zdravý. . . , když prožívá takové mravní
útrapy? Copak někdo, kdo v sobě má cit, může v našich časech
zůstat klidný?“ odvětila Anna Pavlovna. „Pevně doufám, že u mě
hodláte strávit celý večer.“

„A co slavnost u anglického vyslance? Je středa. Musím se uká-
zat i tam,“ řekl kníže. „Zastaví se pro mě dcera a odveze mě.“

„Já myslela, že oslavy byly zrušeny. Je vous avoue que toutes ces
fêtes et tous ces feux d’artifice commencent à devenir insipides.“

„Kdyby věděli, že je to vaše přání, určitě by je zrušili,“ řekl kníže
jako právě natažené hodiny obvyklým tónem, jímž pronášel věci,
v jejichž případě si nepřál, aby jim ostatní věřili.

„Ne me tourmentez pas. Eh bien, qu’a-t-on décidé par rapport
à la dépêche de Novosilzoff? Vous savez tout.“

„Jak bych vám to řekl?“ pokračoval kníže chladným, znuděným
tónem. „Qu’a-t-on décidé? On a décidé que Buonaparte a brûlé
ses vaisseaux, et je crois que nous sommes en train de brûler les
nôtres.“

Kníže Vasilij hovořil vždy lenivě, jako když herec deklamuje text
starého kusu. Anna Pavlovna Schererová byla naopak přes svých
čtyřicet let plná života a elánu.

Být plná elánu se pro ni stalo společenskou nutností, a občas,
dokonce když se jí do toho vlastně nechtělo, předváděla ten elán jen
proto, aby nezklamala očekávání lidí, kteří ji dobře znali. Zdrženlivý
úsměv, který neustále pohrával na její tváři, se sice k jejím povadlým
rysům příliš nehodil a spíš jako u rozmazlených dětí vyjadřoval ne-
utuchající povědomí vlastního roztomilého kazu, jehož se nechce,
nemůže a ani nepovažuje za nutné se zbavit.

Uprostřed debaty o politických záležitostech se Anna Pavlovna
rozhorlila:

„Proboha nemluvte mi tu o Rakousku! Já vůbec ničemu nero-
zumím, ale Rakousko nikdy nechtělo a nechce válku. Zrazuje nás.
Rusko se musí stát spasitelem Evropy samo. Náš panovník zná své
ušlechtilé poslání a dostojí mu. To je jediné, več věřím. Našeho dob-
rého a vzácného vladaře čeká ve světě úloha zcela mimořádná, a
on je tak dobrotivý a skvělý, že ho bůh neopustí a on vyplní svůj
úkol – zadusit hydry revoluce, která je dnes v osobě toho vraha a
ničemy ještě příšernější. Jsme to jen a jen my, kdo dokáže vykoupit
krev toho svatého muže. Protože v koho my ještě můžeme doufat,
ptám se vás. . . ? Anglie se svým obchodnickým duchem velikost
duše cara Alexandra nepochopí, a ani pochopit nemůže. Vždyť Bri-
tové odmítli vyklidit Maltu. Chtějí v našich krocích vidět nějaké
postranní úmysly a pátrají po nich. Protože co řekli Novosilcovovi?
Nic. Nepochopili a ani nemohou pochopit obětavost našeho panov-
níka, který pro sebe nechce nic a vše dělá jen pro blaho míru. A co
slíbili? Taky nic. A nesplní ani to, co slíbili! Prusko už prohlásilo,
že Bonaparte je neporazitelný a že proti němu nic nezmuže ani celá
Evropa. A já ani Gardenbergovi, ani Haugwitzovi nevěřím jediné
slovo. Cette fameuse neutralité prussienne, ce n’est qu’un piège.
Já věřím v jediného boha a ve vznešený úděl našeho panovníka.
On Evropu zachrání. . . !“ S posměšným úšklebkem nad vlastním
horlením najednou ustala.

„Myslím,“ poznamenal s úsměvem kníže, „že kdyby místo na-
šeho milého Vincengerodeho vyslali vás, tak byste souhlas prus-
kého krále vybojovala ztečí. Jste tak výmluvná. Nedopřála byste mi
čaj?“

Vyšlo v Plavu 2007

1/2007 *Příběhy severoamerických indiánů*

Setkání orální kultury severoamerických indiánů s písmem bílého
muže dalo vzniknout svéráznému literárnímu světu. Zastoupeni
jsou: Vraní Indiáni, Kadové, Keresové, Klamathové, Jižní Utahové,
Atabaskové, Siouxové a další.

2/2007 *Světoví spisovatelé o české literatuře*

Esejistika. Autoři: Jihan Abou el Seoud, Götz Fehr, Peter Demetz,
Thomas Mann, Louis Aragon, E. L. Doctorow, Leszek Engelking a
další.

3/2007 *Španělsko po česku*

Tradice překladu španělské literatury. Autoři: Federico García Lorca,
Ramón M. del Valle-Inclán, Ignacio Martínez de Pisón, Pablo Tus-
set, Ángel Ganivet, Enrique Vila-Matas a další.

4/2007 *Bělorusko a literatura*

Běloruština je jazyk-symbol: pro jedny postmoderní diktatury, pro
druhé odporu proti ní. Autoři: Uladzimir Arlou, Ihar Babkou, Vasil
Bykau, Larysa Henijušová, Juhasja Kaljadová, Ales Razanau a da-
lí.

5/2007 *Africké literatury*

Ukázky z celkem dvanácti jazyků (bambarština, mauricijská hind-
ština, šonština, tsamajština a další). Autoři: Abhimanju Anat, Sa-
likene Kulubali, Ignatius Tirivangani Mabasa, Said. A. Mohamed,
Bienvenu Sene Mongaba, Léopold Sédar Senghor, Yvonne Vera a
další.

6/2007 *Gramatika, Poezie, Indie*

Druhá sonda do literatury indického subkontinentu. Průřez od nej-
starších textů až po ty současné. Autoři: Debí, Gargová, Manto,
Preinhaelterová, Prémčand a další.

7–8/2007 *Obrázky z Nizozemska a Flander*

Současná próza, drama i poezie. Autoři: Dimitri Verhulst, Merco
Campert, Maria Goosová, Judith Herzbergová, Geert Buelens, K.
Michel a další.

9/2007 *Současná francouzská próza*

Podezíravá literatura. Autoři: Jean Echenoz, Richard Millet, Alan
Flesicher, Pierre Michon, Yves Bonnefoy a další.

10/2007 *Velšská literatura*

Svrchovanost úhrnnosti. Panoramatický pohled na velšskou litera-
turu. Autoři: Gerald z Walesu, Walter Map, Dylan Thomas, Mihan-
gel Morgan a další.

*Bližší informace, doprovodné texty a výběrové bibliografie naleznete
na stránce www.svetovka.cz.*

Když k nám poklice doputovala, všichni jsme si vzali pár novobobulí. Nevím jak matka, ale já jsem jenom předstíral, že je jím. Wallace mladší protáhl obličej a vyplivl je. Když usnul, obtočil jsem kolem nás tří příkrývku. Ochlazovalo se a my jsme na rozdíl od medvědů neměli pořádný kožich. Byl bych už šel, ale matka nechtěla. Rukou ukázala ke stromovému baldachýnu, odkud se šířilo světlo, a pak na sebe. Myslela si, že pro ni přicházejí andělé shůry? Byla to jenom světla nějakého nákladáku na cestě na jih, ale ji to viditelně potěšilo. Držel jsem ji za ruku a cítil, jak chladne.

Wallace mladší mi poklepal na koleno a tím mě probral. Slunce už vyšlo a jeho babička zemřela zaklíněná mezi námi. Oheň doutnal pod vrstvou uhlíků, medvědi byli pryč a někdo se k nám hlučně probíjel lesem, v blažené nevědomosti o pohodlné stezce. Byl to Wallace se dvěma policisty. Na sobě měl bílou košili a já si náhle uvědomil, že je neděle ráno. Z matčiny smrti byl Wallace smutný, ale pod povrchem jsem vycítil rozmrzelost.

Vojáci čichali ve vzduchu a kývlí na sebe. Medvědí pach byl pořád ještě silný. Zabalili jsme s Wallacem matku do příkrývky a vydali se s jejím tělem k dálnici. Policisté zůstali, rozkopali popel a rozházeli nanošené dříví na všechny strany. Mně to připadalo malicherné. Sami vypadali v těch svých uniformách jako medvědi.

U kraje silnice stál Wallaceův Oldsmobil 98 a jeho radiálky na trávě vypadaly trochu splaskle. Před ním stálo policejní auto, vedle něj strážník a za ním pohřební vůz, rovněž Oldsmobil 98.

„To je první hlášení, že obtěžovali staré lidi,“ prohodil první policista k Wallaceovi. „Nic takového se nestalo,“ ohradil jsem se, ale nikdo se mě po vysvětlení neptal. Mají svoje vlastní postupy. Dva muži v obleku vyšli z pohřebního vozu a otevřeli zadní dveře. To pro mě byl okamžik, kdy maminka odešla z tohoto světa. Když jsme ji uložili dovnitř, vzal jsem kluka za rameno. Klepal se, ačkoli nebyla zima. Smrt tohle dělá, zvláště za úsvitu, s policejními auty kolem dokola na mokré trávě, dokonce i když přijde jako přítelkyně.

Chvilí jsme stáli a dívali se, jak kolem nás projíždějí osobní auta a nákladáky. „Je to pro ni vykoupení,“ řekl Wallace. Je zvláštní, kolik jezdí v 6.22 ráno po silnicích aut.

Ještě odpoledne jsem zašel do pruhu mezi dálnicemi a nasekal něco dřeva místo toho, které policisté rozházeli. Večer jsem skrz stromy znovu zahlédl oheň.

Za dva dny po pohřbu jsem se vrátil. Kolem ohně seděli stejní medvědi, tedy pokud jsem to mohl ve tmě posoudit. Na chvilku jsem si k nim sedl, ale protože znatelně znervózňeli, zase jsem šel domů. Z poklice jsem si vzal hrst novobobulí a v neděli jsem s chlapcem zašel na hřbitov a naaranžoval jsem je na maminčině hrobu. Ještě jednou jsem je ochutnal, ale není to k ničemu, jíst se nedají.

Pokud ovšem nejste medvěd.

přeložil Viktor Janiš

„Zajisté. A propos,“ odpověděla už zase klidněji, „mám tady dva velice zajímavé muže, le vicomte de Mortemart, il est allié aux Montmorency par les Rohans, což je jedno z nejvznešenějších jmen ve Francii. Je to jeden z nejlepších emigrantů, z těch opravdových. A opak je tu l'abbé Morio; to je hluboký duch – znáte ho? Přijal ho i panovník. Tak znáte ho?“

„Ach ano! Bude mě velice těšit,“ odvětil kníže. „Poslyšte,“ prohodil vzápětí s hranou bohorovností, jako by si právě letmo vzpomněl na cosi nedůležitého, i když ve skutečnosti to byl hlavní cíl jeho návštěvy, „je pravda, že l'impératrice mère hodlá jmenovat barona Funka prvním tajemníkem do Vídně? C'est un pauvre sire, ce baron, à ce qu'il paraît.“ Kníže Vasilij hodlal místo, jež mělo připadnout prostřednictvím carevny Marie Fjodorovny baronovi, ziskat pro svého syna.

Anna Pavlovna na znamení toho, že ani ona, ani nikdo jiný nemůže posuzovat, co se zlíbí či zamlouvá panovnici, téměř zavřela oči.

„Monsieur le baron de Funke a été recommandé à l'impératrice – mère par sa soeur,“ řekla jen smutným, suchým tónem. Ve chvíli kdy Anna Pavlovna pojmenovala panovnici, se v její tváři náhle rozhostil výraz hluboké a upřímné oddanosti a úcty, spojené se smutkem, což se jí stávalo pokaždé, když se během rozmluvy zmínila o své vznešené příznivkyni. Dodala ještě že Její Veličenstvo ráčila baronovi Funkemu prokázat beaucoup d'estime, a její pohled opět zastřela zasmušilostí.

Kníže lhostejně zmlkl. Anna Pavlovna se vši dvorskou a k tomu i ženskou obratností a britkým smyslem pro takt hodlala za to, jak opovázlivě se vyjádřil o osobě, jež byla carevně doporučena, knížete vyplísnit a zároveň utěšit.

„Mais à propos de votre famille,“ řekla, „jestlipak víte, že od té doby, co vaše dcera začala chodit do společnosti, fait les délices de tout le monde. On la trouve belle, comme le jour.“

Kníže se na znamení úcty a vděku lehce uklonil.

„Často přemýšlím o tom,“ pokračovala Anna Pavlovna po minutové odmlce, naklánějíc se s laskavým úsměvem ke knížeti, jako by tím chtěla naznačit, že řeči na politická a světská témata jsou u konce a teď že je oba čeká rozmluva opravdu upřímná, „jak nespřavedlivě se někdy v životě rozděluje štěstí. Zač vás osud odměnil, že vám dal dvě tak báječné děti? (Vyjma mladšího syna Anatolije, toho tedy v lásce nemám,“ dodala tónem nepřipouštějícím námítky a povytáhla obočí.) „Věřte mi, že vy si jich vážíte ze všech nejméně, a proto jich nejste hoden.“

A obdařila ho dalším zářivým úsměvem.

„Que voulez-vous? Lafater aurait dit que je n'ai pas la bosse de la paternité,“ řekl kníže.

„Těch špásů si laskavě nechte. Chtěla jsem si s vámi promluvit vážně. Musím vám říct, že s vaším mladším synem jsem opravdu nespokojena. Mezi námi (její tvář se znovu zasmušila) – mluvilo se o něm i u Jejího Veličenstva a byl jste litován. . .“

Neřekl nic, ale ona si ho mlčky a významně měřila pohledem a čekala na odpověď. Kníže Vasilij se zaškaredil:

„A co mám dělat?“ řekl po chvíli. „Věřte mi, že jsem pro jejich výchovu učinil vše, co otec učinit může – z obou jsou nakonec les imbéciles. Ippolit je naštěstí ňouma docela klidný, zato Anatol je rošťák. To je ten rozdíl,“ dodal s úsměvem o něco nepřírozensším a oduševnělejším než obvykle, ale v rýhách kolem úst přitom hned a obzvlášť ostře vyvstalo cosi nečekaně hrubého a nepřijemného.

„Proboha proč se lidem jako vy vůbec rodí děti? Kdybyste nebyl otec, nemohla bych vám vyčíst ani to nejmenší,“ odušila Anna Pavlovna a zvedla k němu zamyšlený pohled.

„Je suis votre vĕrný otrok, et à vous seule je puis l'avouer. Mé děti – ce sont les entraves de mon existence. Jsou můj kříž. Alespoň tak to sám sobĕ vysvětluji. Que voulez vous. . . ?“ Odmlčel se a jen gestem naznačil svou pokoru před krutým osudem.

Anna Pavlovna se zamyslela.

„Ještě nikdy jste neuvažoval o tom, že byste toho vašeho ztraceného syna Anatolije měl oženit. Říká se,“ poznamenala lehce, „že staré panny ont la manie des mariages. Já v sobĕ tuhle slabost ještě necítím, ale vím o jedné petite personne, která je z vlastního otce zoufalá, une parente à nous, une princesse Bolkonská.“ Kníže Vasilij neřekl nic, i když s pohotovostí a schopností hodně si pamatovat, lidem velkého světa vlastní, lehkým pohybem hlavy naznačil, že tohle sdĕlení bere na vědomí.

„Asi mi to nebudete věřit, ale ten Anatol mě stojí čtyřicet tisíc ročně,“ řekl najednou, protože v sobĕ tok truchlivých úvah asi nedokázal udržet. Znovu se odmlčel.

„Co bude za pĕt let, když to takhle půjde dál? Voilá l'avantage d'être père. Je bohatá, ta vaše knĕžna?“

„Její otec je velice bohatý a lakotný. Žije na venkovĕ. Jde o známého knížete Bolkonského, který byl do výslužby poslán už za zesnulého cara a jemuž se dostalo přezdívkou pruský král. Je to muž velice moudrý, ale zároveň podivín těžké krve. La pauvre petite est malheureuse, comme les pierres. Má bratra, který si nedávno vzal Lisu Meinenovou, je to Kutuzovův pobočník. Za chvíli tu bude.“

„Ecoutez, chère Annette,“ řekl kníže, náhle svou hostitelku uchopil za ruku a neznámo proč ji tlačil dolů. „Arrangez-moi cette affaire et je suis votre nejvěrnĕjší otrok à tout jamais (pan – comme mon safár píše ve svých hlášeních). Je z dobré rodiny a bohatá. Což je přesně to, co potřebuji.“

A onĕmi volnými, graciózními gesty, jimiž ve společnosti proslul, uchopil dvorní dámu za ruku, políbil ji, poté tou rukou ještě potřásl, rozvalil se ve svĕm křesle a pohlĕdl kamsi stranou.

„Attendez,“ pochopila okamžitĕ Anna Pavlovna. „Hned promluví s Lise (la femme du jeune Bolkonskij). Je možné, že se to zdaří. Ce sera dans votre famille, que je ferai mon apprentissage de vieille fille.“

přeložil Libor Dvořák

Brána bez dveří (Wumenguan)

Wumenguan (jap. *Mumonkan*) čili *Brána bez dveří* je sbírka 48 zenových kóanů ze 12. století. Zen je sinojaponská verze čínského slova chan, kterým čínští buddhistĕ ve 4. století n. l. transkribovali sanskrtské *dhjána* ve významu meditace, kontemplace. Kóan je sinojaponská verze čínského slova *gong'an* (vyslov kung-an; ng- je nosovka). To slovo znamená případ, kauza.

Poprvĕ jsem se pokusil překladatelsky srovnat s *Bránou bez dveří* počátkem devadesátých let. Zkoušel jsem to již dřívĕ, ale teprve obnovená tradice odeonovské *Světové literatury* a práce na zvláštním čísle věnovaném „zenu“ dala tĕm pokusům smysl. S odstupem jsem si uvĕdomil, že pro úplnĕjší překlad musím zjednat pro sebe i pro čtenáře potřebný kontext, širší a hlubší, než může dát obvyklý úvod a komentář. To se stalo až *Čínskou filosofií: Pohledem z dějin* (Maxima 2005) a *Sebranými spisy Mistra Zhuanga* (Maxima 2006). Ta první představila horizont, na kterĕm dokážeme lépe číst odkazy Wumenových promluv, ta druhá ukázala k pramenům Wumenových promluv.

jednašedesát. Po dálnici spĕchaly nákladáky na sever a osobní auta zase na jih.

V příkopu jsem si ousal záložky kalhot o dlouhou trávu, kterou už teď tížila rosa. Vlastně to nebyla tráva, ale lipnice.

Prvních pár metrů mezi stromy jsme šli v naprostĕ tmĕ a kluk se mě chytil za ruku. Pak už bylo trochu vidĕt. Nejdřív jsem si myslel, že to svítí mĕsíc, ale ne, to kužely svĕtla z nákladáků, osvětlující koruny stromů skoro jako mĕsíc, nás nakonec navedly na cestu houštinami a její důvěrnĕ známý medvědí pach.

K medvědům jsem se v noci přibližoval jen nerad. Kdybychom zůstali na stezce, mohli jsme na nějakého narazit potmě, ale kdybychom šli podrostem, mohli by nás zase považovat za vetřelce. Napadlo mě, jestli jsme si opravdu nemĕli vzít pušku.

Zůstali jsme na stezce. Vypadalo to, že svĕtlo kape z baldachýnu stromů jako dešť. Šlo se nám lehce, zvlášť když jsme se nesnažili dívat dolů a nechali jsme nohy, ať si najdou cestu samy.

A pak jsem skrz stromy uvidĕl jejich oheň.

Živily ho povĕtšinou platanovĕ a bukovĕ větve, přesně ty, které vydávají málo tepla, ale spoustu kouře. Bylo vidĕt, že v kvalitĕ dřeva medvědi ještě nemají jasno. Ale udržovat oheň už docela umĕli. Velký, skořicovĕ hnĕdý medvěď, pravĕpodobnĕ ze severu, prohraboval oheň klackem a tu a tam přidal větve z hromádky vedle sebe. Ostatní sedĕli kolem na kládách ve volném kruhu. Vĕtšinou to byli baribalovĕ nebo ještě menší medvědi kynkažu a jedna samice s medvídaty. Pár medvěďů jedlo bobule z poklice. Moje matka nejedla, jen se dívala do ohně, po ramena zabalená do příkrývky z Domova.

Jestli si nás medvědi všimli, nedali to najevo. Matka poklepala na volnĕ místo hned vedle sebe a já si k ní přisedl. Jeden medvěď se zase odsunul, aby si mohl Wallace mladší sednout na druhou stranu.

Medvědí pach je pronikavý, ale není nepříjemný, jakmile si na něj zvyknete. Trochu se podobá smradu ze stodoly, ale silnĕjšímu. Naklonil jsem se k matce, chtĕl jsem jí něco pošeptat do ucha, ale ona zavrtĕla hlavou. *Bylo by nezdvořilé špitat si před tvory, kterĕ nemají dar řeči*, naznačila mi mlčky. Wallace mladší byl taky zticha. Matka se s námi podĕlila o příkrývku, a tak jsme se tam snad celĕ hodiny dívali do ohně.

Velký medvěď se staral o oheň, lámal suchĕ větve tak jako lidé – přidržel si jeden konec v prackách, druhý opřel o zem a šlápl do prostřĕd. Umĕl udržovat stejnomĕrný plamen, to se musí nechat. Jiný medvěď oheň čas od času prohrábl, ale ostatní ho nechali na pokoji. Vypadalo to, že s ohněm umĕ zacházet jen pár medvěďů a ostatní se vezou. Ale není to tak se vším? Jednou za čas k osvětlenĕmu prostranství došel malý medvěď a na hromadu přihodil náruč plnou dřeva. To má kolem dálnic stříbrný odstín, zrovna jako naplavenĕ.

Wallace mladší není na rozdíl od mnoha kluků jeho věku neposedný. Sedĕl jsem, díval jsem se do plamene a bylo mi dobře. Vzál jsem si trochu matčina tabáku Red Man, i když normálnĕ nežvýkám. Připomínalo mi to návštěvy v Domovĕ, jen díky medvěďům daleko zajímavĕjší. Celkem jich tu bylo asi osm nebo deset. Oheň taky nebyl nezajímavý – uvnitř se odehrávala malá dramata, ohnivĕ sály vznikaly a zase zanikaly v praskotu oharků. Popustil jsem uzdu fantazii. Díval jsem se na medvědy kolem a představoval si, co asi vidí oni. Někteří mĕli zavřené oči. I když tu byli pospolu, jejich duch byl pořád ještě individualistický, jako kdyby každý medvěď sedĕl před vlastním, soukromým ohněm.

„Jak mohla najet milión majlí?“ zeptal se mě. Řekla mu, že to bylo čtyřicet osm mil každý den, po celých devětatřicet let, a on si na kalkulačce spočítal, že to dělá 336 960 mil.

„Mil, žádných majlí,“ já na to. „A je to čtyřicet osm ráno a čtyřicet osm odpoledne. A vyjíždky s fotbalovým mužstvem. A staří lidé taky trochu přehánějí.“ Maminka byla první řidičkou školního autobusu v našem státě. Jezdila každý den a k tomu vychovala rodinu. Tatínek jenom farmařil.

Z dálnice obvykle odbočuju u Smith Grove, ale toho večera jsem jel celou cestu na sever až ke Koňské jeskyni a zpátky, abychom si s Wallace mladším prohlédli medvědí ohně. Nebylo jich tolik, kolik by si člověk představoval z televize – jedno ohniště každých šest sedm mil, schované ve shluku stromů nebo za skalním výběžkem. Nejspíš hledají jak dřevo, tak vodu. Wallace mladší si je chtěl prohlédnout, ale na mezistátních dálnicích se stavět nesmí a já se bál, že by nás policie rychle vyhmátla.

V poštovní schránce jsem měl od Wallace pohled. On i Elizabeth si vedou dobře a mají se přímo báječně. Pro Wallace mladšího ani slovo, ale klukovi to zřejmě nevadilo. Jako většina jeho vrstevníků jezdí s rodiči jen nerad.

V sobotu odpoledne mi z Domova zavolali do kanceláře a nechali vzkaz, že matka odešla. Byl jsem právě na cestě. Pracuji o sobotách – je to jediný den, kdy zastihnete hodně farmářů na částečný úvazek doma. Když jsem si zavolal do kanceláře a dostal tu zprávu, srdce mi doslova vynechalo – ale jen jeden tep. Už jsem se na to připravoval dlouho. „Je to pro ni vykoupení,“ řekl jsem sestře, když jsem se dovolal do Domova.

„Vy mi nerozumíte,“ opáčila sestra. „Ona *neodešla* ve smyslu umřela. Ona nám *utekla*. Vaše matka je pryč.“ Maminka prošla dveřmi na konci chodby, když se nikdo neřval, zaklínala je hřebelem a nádvkem si s sebou vzala ústavní deku. „A co její tabák?“ zeptal jsem se. Taky pryč. Takže jsme věděli najisto, že si chce venku pobýt. Byl jsem zrovna ve Franklinu a do Domova jsem se po I-65 dostal až za hodinu a pár minut. Sestra mi sdělila, že matka se poslední dobou chovala čím dál víc zmateně. Mohl jsem se vsadit, že mi tohle řeknou. Prohledali jsme areál Domova, který se rozkládá na pouhém půl akru mezi dálnicí a polem se sojovými boby a na kterém nerostou ani žádné stromy. Pak mě přiměli, abych zatelefonoval šerifovi do kanceláře. Za pobyt v Domově jí budu muset platit, dokud nebude oficiálně vedena jako pohřešovaná, tedy do pondělí.

Když jsem se dostal domů, byla už tma a Wallace mladší dělal večeri. Nic moc složitého – stačilo mu otevřít pár vybraných konzerv převázaných gumičkou. Řekl jsem mu, že babička odešla, a on mi na to přikývl a odušil: „Vždyť říkala, že tam už dlouho nezůstane.“ Zavolal jsem na Floridu a nechal vzkaz. Víc se už dělat nedalo. Sedl jsem si k televizi, ale nic v ní nedávali. Pak jsem se otočil k zadním dveřím a zahlédl plamínky ohně mezi stromy za dálnicí. Najednou jsem měl pocit, že bych přece jenom mohl vědět, kde ji hledat.

Citelně se ochladilo, a tak jsem si vzal bundu. Řekl jsem klukovi, ať čeká u telefonu, kdyby nám náhodou zatelefonoval šerif, ale když jsem se uprostřed pole ohlédl, už spěchal za mnou. Bez bundy. Zpomalil jsem, aby mě mohl dohonit. Malorážku s sebou měl, ale já ho přesvědčil, aby ji nechal opřenou u plotu. Ve tmě a v mém věku mi dělalo daleko větší potíže přelézt plot než za světla. Však už mi je

Základní, v podstatě neřešitelný problém překládání těchto kóanů je v tom, že to, co se tu předvádí, vůbec není literatura, a textu je v tom, co by semenem dohodil. Čirá performance, literárnost zhola bezděčná, vlastně nežádoucí. Všechno za slovem, všechno za obrazem.

Kóan je „případ, kauza, událost“.

Wumenovy kóany jsou návraty k holým větám

bytí v tom.

Žádná česká věta není dost holá.

Oldřich Král

Pátý případ

Řekl mnich Xiang'yan (vyslov měkce, „polsky“: Siang-jen): „Představ si, že lezeš na strom, zuby se držíš větve, ruce se nemají čeho chytit, nohy nemají, o co by se opřely. A najednou se tě někdo zdola pod stromem zeptá na smysl Bódhidharmova příchodu ze západu. Neodpovíš mu, zpronevěříš se otázcce, odpovíš mu, zřítíš se a přijdeš o život. Co si jenom počneš, abys obstál?“

Wumenův komentář

Můžete být výmluvní jako řeka, stejně vám to nebude k ničemu. Můžete vyložit kompletní kánon našeho učení, stejně vám to nebude nic platné. Učinit všemu a všem zadost, to je jako dát život jednou mrtvým, dát smrt jednou živým. Jestli ani teď nedokážete správně odpovědět, počkejte si na Maitréju a zeptejte se jeho.

Gáthá:

Mnich Xiang'yan (vyslov: Siang-jen) blafoval,
však jedovatý byl až tak,
že mnichům zavřel pusou,
démonům vytřel zrak.

Z komentáře překladatele:

Ptát se po smyslu Bódhidharmova příchodu znamená navodit mezní situaci, kritický bod můstku. Krajnost radikální a mezní, nikoli však transcendentní. V chanu je konec konců všechno konkrétní! Vždycky je tu nějaké učení, vždycky je tu nějaká otázka. Ale vždycky jde o život! A dokud nejde o život, jde o hovno. Takže se nebudeme divit, uslyšíme-li odjinud, že ten milý Xiang'yan spálil všechny své knihy se slovy, prázdný žaludek nenasytíš malovánkami jídel. Podobně jako o něco starší Deshan (Tešan) z Wumenova případu 28.

Také je dobré vědět, že dále zmíněný Maitréja, budoucí buddha, na kterého si máte počkat, by se podle přesných propočtů měl objevit 5,670.000.000 roků po smrti historického Buddha Šákjamuniho. Dovedete si představit, jak brzo se dočkají odpovědi ti, co dají na Wumena? Prameny ze Šrí Lanky nás navádějí, že Buddha Šákjamuni zemřel mezi léty 420 až 380 před n. l. Každému Číňanu to nutkavě připomene, že byl nejméně o dvě až tři generace mladší než Konfucius. Tak tedy, co se Maitréji týče, 5,670.000.000 roků bez 2.400 roků, zbývá 5.669.997600 let.

přeložil Oldřich Král, vydává Maxima 2007

Shel Silverstein: Poezie

Nedostupné místo

Na zádech, hned u lopatky,
někde tam to nejspíš bude,
jako když se ze skořápky
něco pořád marně klube,
ať jsi žena nebo muž,
zavrtíš se, ohneš záda,
v lokti lupne, brada padá,
natáhneš prst a už už
tam budeš – ne, to je pech,
ještě kousek, kristepane,
nikdy se tam nedostaneš,
sám spíš chytíš vlastní dech,
než bys dosáh na to místo,
co tě svědí na zádech.

přeložil Standa Rubáš

Klaun Konrád

Byl jeden klaun jménem Konrád a ten
přijel k nám do města hrát s cirkusem.
Boty měl obří a buřinku malou –
jenže to nikoho nerozesmálo.
Legrační písničky loudil ven z trombónu,
zelenou dogu měl a tisíc balónů,
byl jak lunt, nos jak špunt, co vlas to drát –
jen nesved nikoho rozesmát.

Vždycky když metal kozelce,
lidem se udělalo zle.
Při pointách všech jeho vtípků
smrkali, ač neměli chřipku.
Pokaždé, když mu spadla bota,
křičeli: „Co se tady motáš!“
Ze stojek byli zoufalí,
namísto aby tleskali.
Když začal skákat po manéži,
usínal i ten, kdo byl svěží.
A když si snědl motýlka,
sál jenom tíše zavzlykal.
Jak si měl Konrád vydělat?
Nikdo se zkrátka nechtěl smát.

Jednou si řek, že všem vypoví,
jak zle je nudnému klaunovi:
proč se mu věčně třese brada,
jak na něj pořád všechno padá,
o strachu mluvil, o bolesti,
i jaký to je nemít štěstí. . .
A když jim všechno vypověděl,
plakali? Ba ne, co vás vede!
Popadali se za břicho –
chachachá, cheché, chochochó,
řehtali se a řvali, hohó,
celý den. . . týden. . . až pak z toho
dostali záchvat koliky,

Vzduch jde dovnitř a vy ji nadhazujete mezi nohama, dokud patka pláště nedosedne do ráfku a nezvze se uspokojivě plesknutí. Ve čtvrtek jsem Wallaceovi mladšímu místo školy ukázal jak na to, a nedal jsem mu pokoj, dokud to nezvládl. Pak jsme přelezli plot a vydali se po poli k medvědímu teritoriu.

Podle pořadu *Dobré ráno, Ameriko* udržují medvědi v severní Virginii oheň po celý den. Tady v západní Kentucky bylo na pozdní říjen ještě pořád dost teplo, a tak medvědi zůstávali kolem ohně jen v noci. Kam šli a co dělali ve dne, o tom nemám nejmenší tušení. Možná pozorovali z novobobulových keříků, jak já s Wallaceem mladším šplháme přes vládní plot a běžíme přes dálnici. Já měl s sebou sekeru a Wallace mladší dvaadvacítku – ne že by si chtěl zabít medvěda, to jen proto, že kluci rádi nosí nějakou zbraň. V pruhu se pod javory, platany a duby rozlézala změt popinavých rostlin a křovinatého podrostu. Ačkoli to bylo od domu jen nějakých sto metrů, nikdy jsem tam nebyl já ani nikdo z mých známých. Vypadalo to jako uměle vytvořená krajina. Uprostřed jsme našli stezku a vydali se po ní přes pomalý, krátký potok, který vytékal z jedné mříže a vléval se do druhé. Stopy v šedém blátě byly to první, co jsme z medvědů viděli. Ve vzduchu se vznášel zápach zatuchliny, který ovšem nebyl zas tak nepříjemný. Na mýtince pod dutým bukem jsme našli ohniště plné popela. Kolem ohně ležely ve víceméně pravidelném kruhu klády a zápach už byl silnější. Prohrábl jsem oheň a našel dost uhlíků, aby se z nich dal rozfoukat nový oheň, a tak jsem je zase zahrábl na jejich místo.

Nasekal jsem něco dříví na podpal a naskládal ho na hromádku, abych ukázal dobrou sousedskou vůli.

Možná že nás medvědi sledovali z keřů už tehdy – to už se nikdy nedovíme. Ochutnal jsem novobobuli a zase jsem ji vyplívl. Byla přílišně sladká a trpká zároveň, přesně to, co byste si představovali, že medvědovi půjde k duhu.

Toho večera jsem se po večeři zeptal Wallace, jestli se mnou nechce na návštěvu k babičce. Nepřekvapilo mě, když mi na to kývl. Děti mají daleko více ohledů, než by se dospělým zdálo. Našli jsme ji na betonové verandě Domova, jak sleduje provoz na I-65. Sestra nám řekla, že maminka byla celý den neposedná. To mě taky nepřekvapilo. Jakmile se na podzim začne barvit listí, je najednou neklidná, lépe řečeno – zase začne „doufat“. Zavedl jsem ji do společenské místnosti a učešal jí dlouhé bílé vlasy. „V televizi už nedávaj nic jinýho než ty medvědy,“ stěžovala si sestra a přepínala z jednoho kanálu na druhý. Když odešla, Wallace mladší se zmocnil dálkového ovládání, a tak jsme zhlédli mimořádnou reportáž CBS nebo NBC o několika myslivcích ve Virginii, kterým někdo podpálil jejich domky. Následoval rozhovor s lovcem a jeho manželkou, kterým v údolí Shenandoah shořel dům v hodnotě 117 500 dolarů. Manželka byla pevně přesvědčena o vině medvědů. Manžel medvědy z ničeho nevinil, ale žáloval stát o náhradu, protože měl platný lovecký lístek. Státní zmocněnec pro lov se nechal v televizi slyšet, že vlastnictví loveckého lístku nezbavuje *lovené* práva na účinnou sebeobranu. Pomyslel jsem si, že na státního zmocněnce je to docela liberální pohled na věc. Měl samozřejmě nezczizitelný zájem na tom, aby nemusel platit. Nevím, já sám myslivec nejsem.

„A v neděli se už ani nemusíš obtěžovat,“ řekla matka Wallaceovi mladšímu a mrkla na něj. „Já najela milión mil a jednou rukou už klepu na bránu.“ Já jsem už na její řeči zvyklý, zvlášť na podzim mě nepřekvapují, ale bál jsem se, že to kluka trochu rozhodí. Opravdu na odchodu vypadal ustaraně, a tak jsem se ho zeptal, co ho trápí.

v Jižní Karolíně, kde se lidé z celé země učí, jak těm druhým prodat různé věci. Víím, jak to chodí – ne že by se mi to kdy obtěžovali říct, ale v noci jsem v televizi viděl inzerovat kampaň „Výměnou nemovitostí k úspěchu“.

Wallace mladší vystoupil ze školního autobusu ve středu, tedy v den, kdy jeho rodiče odjeli. Dokud bydlí u mě, rozhodně si nemusi balit moc věcí. Má tu vlastní pokoj. Jako prvorozenému mi připadl náš starý domek poblíž Smith Grove. Je už trochu sešlý, ale mně ani Wallaceovi mladšímu to nevadí. V Bowling Green má rovněž svůj pokoj, ale vzhledem k tomu, že se Wallace s Elizabeth každé tři měsíce stěhují (jedna z podmínek kampaně), nechává si svou malorážku ráže dvacet dva a komiksy, které hraji v jeho věku velkou roli, ve svém pokoji u mě. Je to stejný pokoj, ve kterém jsme bydleli já a jeho otec.

Wallaceovi mladšímu je dvanáct. Když jsem se vrátil z práce, našel jsem ho sedět na zadní verandě, ze které je hezký výhled na mezistátní dálnici. Já se živím pojišťováním úrody.

Když jsem se převlékl, ukázal jsem mu, jak se dá rozbít patka pláště u pneumatiky – buď ji rozmlátíte kladivem nebo přes ni přejeďte autem. Opravovat pneumatiky ručně dnes umí už jen málokdo, tak jako vyrábět sirup z čiroku. Kluk ovšem chápal rychle. „Zítřka ti ukážu, jak nasadit pneumatiku s pomocí kladiva a montpáky.“

„Hrozně rád bych viděl ty medvědy,“ svěřil se mi. Díval se přes pole na I-65, kde nám pruhy silnice na sever odřízly roh pole. Když je člověk v noci vzhůru, hluk aut mu někdy připomíná vodopád.

„Ve dne jejich oheň neuvidíme,“ odušil jsem, „ale počkej si do večera.“ Téhož večera dávali na CBS nebo NBC (pořád si je pletu) speciální dokumentární pořad o medvědech, kteří se těšili málem celonárodnímu zájmu. Zahlédli je v Kentuckii, Západní Virginii, Missouri, na jihu Illinois a samozřejmě ve Virginii. Ve Virginii byli medvědi odjakživa. Pár lidí nadhodilo, že by je mohli začít lovit. Jeden vědec tvrdil, že mají namířeno do států, kde ještě zbyl nějaký sníh, ale ne zas mnoho, a kde je v dálničních pruzích dost dřeva na podpal. Zašel tam s videokamerou, ale pořídil jen pár rozmazaných záběrů postav usazených kolem ohně. Další vědec prohlásil, že medvědy přitahují bobule nového keříku, který roste pouze v zalesněných pruzích mezistátních dálnic. Tvrdil, že ta bobule je první nový rostlinný druh v moderní historii, který vznikl zkřížením semen kolem dálnice. Pak si na kameru do jedné kousl, ušklíbl se a pojmenoval ji „novobobule“. Klimatický ekolog uvedl, že teplé zimy (v Nashvillu nespádl minulou zimu žádný sníh a v Louisvillu se přehnal jen jedna metelice) ovlivnily cyklus medvědího zimního spánku, a proto si teď huňáči pamatují zkušenosti z minulých let. „Medvědi možná oheň objevili před několika staletími, ale zase u nich upadl v zapomnění.“ Podle další teorie objevili (nebo znovuobjevili) oheň, když před několika lety hořel Yellowstonský národní park.

V televizi ukazovali víc chlápků, kteří mluvili o medvědech, než medvědů samotných, a tak nás to s Wallaceem mladším přestalo zajímat. Když jsme umyli nádobí, vzal jsem kluka za dům k plotu. Přes dálnici jsme skrz stromy viděli, jak medvědům plápolá oheň. Wallace mladší si chtěl zajít pro svou dvaadvacítka a jednoho si zastřelit, ale já mu vysvětlil, proč by to nebylo dobré. „Krom toho,“ dodal jsem, „by malorážka medvědovi neublížila, jen by ho rozzuřila.“

„A navíc,“ uzavřel jsem, „je lovení v dálničních pruzích přísně zakázáno.“

Jakmile pneumatiku dostanete do ráfku, stačí ji na její místo jenom nadrcat. Dělá se to tak, že si ji postavíte svísele a sednete si na ni.

ulítaly jim knoflíky
a jejich smích se rozléhal
po horách, za moře a dál,
do městeček i velkoměst,
od Bjundee po Litevský Brest. . .
Celý svět brzy duněl smíchy,
jen Konrád v něm stál divně tichý.
Shrbený, se svěšenou hlavou
(zatímco manéž řvala „bravo!“)
zašeptal: „Nesmějte se mi.
To NEMĚLO být legrační.“
A když smích vylétl nad oblaka,
Konrád sed do písku a plakal.

přeložila Zuzana Šťastná

Navlíkli velblouda do podprsenky

Navlíkli velblouda do podprsenky,
ať nemá hrby nahatý.
Navlíkli velblouda do podprsenky,
prý jakýpak s tím ciráty.
Mají i další chvályhodné plány,
spodáry pro psy a kočkodany,
kdoví co za lubem mají ti páni,
co navlíkli velblouda do podprsenky.

Navlíkli velblouda do podprsenky,
nahotu je třeba zahalit.
Navlíkli velblouda do podprsenky
a na nic se ho neptali.
Cpali ho do ní zleva zprava,
jen ať si ji prý nesundává.
Kdoví jak dopadne chudák kráva,
když velblouda navlíkli do podprsenky.

přeložil Lukáš Novák

Želé

Král Midas se měl vážně skvěle –
na co sáh, to změnil v zlato.
Zato na co sáhnu já, to
změním v malinový želé.
Dotknul jsem se zdi v obýváku (blemc),
pak jsem chtěl bráchovi dát páku (šlemc),
na kole chtěl jsem vyměnit duši (glemc),
mámu jsem pohladil, jak jí to sluší (flemc),
chtěl jsem si zavázat tkaničky (plemc),
naskládat nádobí do myčky (hlemc),
prohrábnul jsem si rukou patku (chlemc),
chtěl jsem si dáchnout na lehátku (žlemc),
teď jsem si oplách ruce v moři (mlemc),
nechceš se seznámit? Jsem Bořík (žblemc).

přeložili S. Rubáš, L. Novák a Z. Šťastná

Terry Bisson: Medvědi objevují oheň

PÍCHLI JSME V NEDĚLI VEČER na dálnici I-65, severně od Bowling Green. Já, můj bratr kazatel a jeho syn jsme byli navštívit maminku v Domově a teď jsme se vraceli domů. Auto patřilo mně a prasklá pneumatika vyvolala pár významných povzdechů, protože jako nemožně staromódní člověk (aspoň to o mně oni tvrdí) si pneumatiky spravuju sám, i když mi můj bratr pořád radí, abych si pořídil radiálky a přestal skupovat ty staré.

Ale když víte, jak pneumatiky nasazovat a spravovat, dostanete je skoro zadarmo.

Protože šlo o levou zadní pneumatiku, zaparkoval jsem nalevo, na trávě zalesněného pruhu mezi dvěma dálnicemi. Pneumatika byla vyřízená, to jsem poznal už podle toho, jak trhaně můj cadillac zastavil. „Asi se ani nemusím ptát, jestli máš v kufru lepidlo na píchlé duše?“ položil Wallace řečnickou otázku.

„Tady mi, synku, podrž baterku,“ obrátil jsem se na Wallace mladšího. Je už dost starý, aby mi chtěl pomoci, a ještě ne dost starý, aby věděl všechno líp než já. Kdybych se býval oženil a měl děti, takové bych si určitě přál.

Staré cadillaky mají velké kufrы, které se postupně plní nej-různějším haraburdím až po okraj. Ten můj je ročník '56. Wallace měl na sobě sváteční košili, takže se mi nehnal na pomoc, když jsem při hledání heveru začal hrnout na stranu časopisy, rybářské náčiní, dřevěnou krabici na nářadí, nějaké staré šaty, vrátek v sisálovém pytlí a postřík na mšice. Rezerva vypadala trochu splaskle.

Baterka zhasla. „Zatřepej s ní, synku,“ poradil jsem mu.

Baterka se zase rozsvítila. Pořádný hever byl už dávno pryč, já s sebou ale vozím ještě jeden – malý, čtvrtunový a hydraulický. Našel jsem ho pod matčinými časopisy *Jižanské bydlení*, ročníky 1978–1986. Už dlouho jsem je chtěl vyhodit na skládku. Kdyby se mnou bratr nešel, nechal bych Wallace mladšího umístit hever pod nápravu, ale radši jsem si klekl a udělal to sám. Vůbec neškodí, když se kluk naučí měnit pneumatiky. I když je nebude spravovat a nasazovat, pár si jich v životě vymění. Baterka vypověděla službu, ještě než jsem stačil kolo zvednout. Překvapilo mě, jak rychle se setmělo. Konec října se blížil a už bylo chladno. „Zatřepej s ní znovu, Wallaci,“ řekl jsem mu.

Světlo znovu naskočilo, ale už jen slabé, skomírající.

„Radiálky prostě *nepíchneš*,“ poučoval mě bratr hlasem, kterým mluvil k větším shromážděním, v tomto případě ke mně a Wallaceovi mladšímu. „A i kdyby se ti to náhodou povedlo, prostě na ně prskneš trochu toho lepidla a jedeš dál. Tři dolary devadesát pět centů za plechovku.“

„Strýček Bobby dokáže vyměnit penumatiku sám,“ hájil mě Wallace mladší, asi z jisté věrnosti mé osobě.

„Pneumatiku,“ opravil jsem ho zpod auta. Kdyby to bylo jen na Wallaceovi, ten kluk by mluvil jako „barbar z hor“, jak říkávala maminka. Ale jezdil by na radiálkách.

„Zkus tou baterkou znovu zatřepej,“ požádal jsem ho. Baterie byla skoro vybitá. Odšrouboval jsem poklici a zatáhl za kolo. Pneumatika praskla na bočnici. „Tak tuhle už spravovat nebudu,“ okomentoval jsem její stav. Ne že by mi to zvlášť vadilo. Doma u kůlny mi jich stojí hromada stejně velká jako já.

Světlo znovu zhaslo, ale když jsem pasoval rezervu na šrouby, rozzářilo se silněji než kdykoli předtím. „To už je lepší,“ pochvaloval jsem si. Světlo bylo silné, tmavě oranžové a mihotavé. Ale když jsem

sáhl pro matky ke šroubům, překvapilo mě, že chlapcova baterka definitivně zhasla. Světlo přicházelo ode dvou medvědů, kteří stáli na kraji lesa a drželi pochodně. Byli to pěkní cvalíci, každý tak kolem sto třiceti kil, a vzpřímení na zadních tlapách mohli měřit metr padesát. Wallace mladší i jeho otec je viděli a stáli teď naprosto nehnutě. Medvědy je lepší nedráždit.

Vylovil jsem matky z poklice a našrouboval je. Obvykle je radši trochu namáznou olejem, tentokrát jsem to ale nechal být. Sáhl jsem pod auto, spustil hever a vytáhl ho. S úlevou jsem zjistil, že v rezervě je dost vzduchu, abychom na ní mohli jet. Hever, francouzák a píchlou pneumatiku jsem uložil do kufru. Místo abych poklici přišrouboval, kam patří, strčil jsem ji za nimi. Za celou tu dobu se medvědi ani nepohnuli. Jenom drželi pochodně – jestli byli zvědaví nebo nám chtěli pomoci, to se nedalo říct. Vypadalo to, že ve stromoví za nimi by jich mohlo být daleko víc.

Dveře jsme otevřeli všichni naráz, zapadli do auta a odjeli. Wallace promluvil první. „Vypadá to, že medvědi objevili oheň.“

Když jsme maminku před takřka čtyřmi lety (sedmačtyřiceti měsíci) odvezli do Domova, svěřila se Wallaceovi a mně, že se už chystá umřít. „Nemějte o mě chlapci starost,“ zašeptala a přitáhla nás k sobě, aby ji sestra neslyšela. „Najela jsem milión mil a teď už můžu přejet na druhý břeh. Moc dlouho si tu už nepobudu.“ Třicet devět let jezdila školním autobusem. Později, když Wallace odešel, mi pověděla o svém snu. V kroužku kolem ní seděla skupina doktorů a diskutovala o jejím zdravotním stavu. Jeden řekl: „Udělalí jsme všechno, co je v lidských silách, chlapci, nechme ji odejít.“ Všichni pak zvedli ruce a usmáli se. Když pak na podzim neumřela, trochu ji to zklamalo, i když na jaře už na to zapoměla, jak to u starých lidí bývá.

Kromě toho, že beru Wallace staršího i mladšího na návštěvu v neděli večer, sám jezdím ještě v úterý a ve čtvrtek. Obvykle ji najdu před televizí, i když se na ni nedívá. Sestry ji ani nevypínají. Říkají, že staří lidé mají rádi zrnění. Prý je to uklidňuje.

„Tuhle jsem slyšela, že medvědi objevili oheň,“ řekla mi v pondělí.

„To je pravda,“ ujistil jsem ji a dál jí rozčesával dlouhé bílé vlasy hřebenem ze želvoviny, který jí koupil Wallace na Floridě. V pondělí se objevila zpráva v louisvillském *Kurýru* a v úterý reportáž ve večerních zprávách buď na NBC nebo CBS. Lidé vídali medvědy na celém území státu a ve Virginii taky. Ukončili zimní spánek a zjevně hodlali strávit zimu v zalesněných pásech mezi dálnicemi. Ve virginických horách byli medvědi odjakživa, ale do západní Kentucky nezabloudili už celých sto let. Posledního zastřelili, když byla matka ještě děvčátko. *Kurýr* přišel s teorií, že sešli po I-65 z lesů Michiganu a Kanady, ale jeden muž z Allenského okresu tvrdil v rozhovoru na celonárodním televizním kanálu, že v horách vždycky pár medvědů zůstalo a že ti se teď přidali k ostatním, když objevili oheň.

„Už se neukládají k zimnímu spánku,“ pokračoval jsem. „Rozdělají si oheň a udržují ho celou zimu.“

„To mě podrž,“ prohlásila matka. „Na co ještě nepřijdou!“ Sestra jí přišla sebrat tabák, čímž mi jako obvykle naznačila, že si má maminka jít lehnout.

Každý říjen zůstává Wallace mladší u mě, zatímco jeho rodiče jezdou do tábora. Víím, že to zní hrozně zpátečnický, ale tak to prostě je. Můj bratr je sice kazatel (Reformovaná církev spravedlivého života), ale na živobytí si ze dvou třetin vydělává prodejem nemovitostí. Spolu s Elizabeth jezdí do Křesťanského centra úspěchu